

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MICHAL BOBEK
esitatud 26. novembril 2019¹

Kohtuasi C-717/18

**Procureur-generaal
Menetluses osales:
X**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hof van Beroep te Gent (Genti apellatsioonikohus, Belgia))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Nõukogu raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus – Artikli 2 lõige 2 – Mõlemapoolse karistatavuse kontrolli kaotamine – Tingimused – Süüteod, mille karistuse ülemmäär vahistamismääruse teinud liikmesriigis on vähemalt kolm aastat vangistust – Karistuse pikkuse hindamine, tuginedes vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktidele, mis kuuluvad konkreetsetel asjaoludel kohaldamisele, või õigusaktidele, mis kehtivad Euroopa vahistamismääruse tegemise ajal – Seaduslikkuse ja õiguskindluse põhimõtted

I. Sissejuhatus

1. Käesoleval juhul otsitakse Euroopa vahistamismääruse (edaspidi „EVM“) alusel taga üht räpparit ja heliloojat. Ta mõisteti Hispaanias süüdi mitme süüteo eest, mis olid toime pandud aastatel 2012 ja 2013. Üks neist süütegedest oli „terrorismi ülistamine ja terrorismiohvrite alandamine“. Teo toimepanemise ajal nägi sellele süüteo kohaldamisele kuuluv õigusakt ette, et seda karistatakse vabadusekaotusega *kuni kaks aastat*.

2. Tagaotsitav lahkus Hispaaniast ja siirdus Belgiasse. Hispaania pädev õigusasutus tegi EVMi, et vabadusekaotuslik karistus täide viia. EVMi kohaselt kuulus terrorismi ülistamise ja terrorismiohvrite alandamise süütegu „terrorismi“ kategooriasse. Samuti oli vahistamismääruses öeldud, et pärast Hispaania karistusseadustiku 2015. aasta muudatust on terrorismi ülistamise ja terrorismiohvrite alandamise süüteo eest maksimaalseks vabadusekaotuseks *kolm aastat*.

3. Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta² artikli 2 lõikes 2 on sätestatud, et selles loetletud kuritegude puhul, mille hulgas on ka „terrorism“, ei kontrollita mõlemapoolset karistatavust, kui nende eest karistatakse vabadusekaotusega, mille *maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat*. Milline on aga sobiv lähtepunkt, et hinnata, kas see tingimus on täidetud? Kas lähtuda tuleb maksimaalsest vabadusekaotusest, mis on *kohaldatav käesolevas kohtuasjas*, millele üldjuhul kohaldatakse õigusakte, mis kuulusid kohaldamisele süüteo toimepanemise ajal? Või tuleb lähtuda maksimaalsest karistusest, mille liikmesriigi õigusaktid näevad ette *EVMi tegemise ajal*?

¹ Algeel: inglise.

² EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34 (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24; edaspidi „raamotsus“)).

II. Õiguslik raamistik

4. Raamotsuse artiklis 2 on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismääruse võib teha tegude eest, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatakse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud, või kui karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme kohta on otsus tehtud, peab see olema vähemalt nelja kuu pikkune.

2. Käesoleva raamotsuse alusel ja teo topeltkaristatavust [mõiste „topeltkaristatavus“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „mõlemapoolne karistatavus“] kontrollimata toimub Euroopa vahistamismääruse alusel üleandmine järgmiste kuritegude puhul, nagu need on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides määratletud ja kui need on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatavad vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat:

[...]

– terrorism;

[...]

3. Tegutsedes ühehäälselt ja olles konsulteerinud Euroopa Parlamendiga Euroopa Liidu lepingu artikli 39 lõikes 1 sätestatud tingimustel, võib nõukogu alati otsustada lisada lõikes 2 sisalduvale nimekirjale muid kuriteokategoriaid. Nõukogu tutvub põhjalikult artikli 34 lõike 3 alusel komisjoni esitatud aruandega ja otsustab, kas nimekirja tuleks täiendada või muuta.

4. Muude süütegude puhul, mida ei ole nimetatud lõikes 2, võib üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et teod, mille suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel süüteod selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata.“

III. Asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimus

5. Tagaotsitav komponeeris, esitas ja avaldas internetis 2012. ja 2013. aastal mitu rääplugu.

6. Audiencia Nacional (üleriigiline kohus, Hispaania) tunnistas 21. veebruaril 2017 tagaotsitava nendes tegudes süüdi ja mõistis talle karistuseks: (A) kahe aasta pikkuse vabadusekaotuse terrorismi ülistamise ja selle ohvrite alandamise eest, mille eest on ette nähtud karistus Hispaania karistusseadustiku artiklite 578 ja 579 alusel (edaspidi „karistus A“); (B) ühe aasta pikkuse vabadusekaotuse laimu ja monarhistliku valitsuse raske solvamise eest, mille eest on ette nähtud karistus Hispaania karistusseadustiku artikli 490.3 alusel; ning (C) kuue kuu pikkuse vabadusekaotuse tingimusteta ähvardamise eest, mille eest on ette nähtud karistus Hispaania karistusseadustiku artikli 169.2 alusel.

7. Süüdimõistev otsus tehti ja karistused määrati, kohaldades karistusseadustiku sätteid, mis kehtisid asjaolude asetleidmise ajal, st enne karistusseadustiku 2015. aasta muudatusi.

8. Hispaania kõrgeim kohus jättis 21. veebruari 2017. aasta otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse 15. veebruari 2018. aasta kohtuotsusega rahuldamata.

9. Tagaotsitav lahkus Hispaaniast ja siirdus Belgiasse. Audiencia Nacional (üleriigiline kohus, Hispaania) tegi 25. mail 2018 tagaotsitava suhtes EVMi eesmärgiga eespool nimetatud kolme süüte eest mõistetud vabadusekaotuslik karistus täide viia (edaspidi „eesmine EVM“).

10. Tuginedes Euroopa Kohtu toimikus olevale teabele, taotles Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Gent (Ida-Flandria esimese astme kohus (Genti kohtumaja), Belgia), Audiencia Nacionalilt (üleriigiline kohus) täiendavat teavet, et esimese EVMi täitmise suhtes otsus teha. Pärast seda taotlust tegi Hispaania kohus 27. juunil 2018 veel ühe EVMi (edaspidi „teine EVM“). Teine EVM on seotud samade asjaoludega kui esimene EVM.

11. Mõlema vahistamismääruse lahtri c punktis 2 (teave kolme süüteo eest mõistetud karistuste kohta) ja lahtri e punktis 1, kus karistuse A alusena on süüteona märgistatud „terrorism“, on sama info.

12. Teine EVM sisaldab aga lahtrites e ja f täiendavat teavet. Lahtris e (süüteod) sisaldas esimene EVM süütegude lühikirjeldust, teine EVM aga nende süütegude üksikasjalikku kirjeldust, sh süüteo aluseks olnud räpplugude sõnu. Lahter f (vabatahtlik teave muude asjaga seotud oluliste asjaolude kohta) ei olnud esimeses EVMis täidetud, teises EVMis sisaldas see aga üksikasjalikke viiteid toime pandud süütegudega seotud Hispaania karistusseadustiku asjakohastele sätetele EVMi tegemise ajal, nimelt pärast 2015. aasta muudatusi kehtinud redaktsioonis.

13. Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Gent (Ida-Flandria esimese astme kohus (Genti kohtumaja), Belgia) esitas Audiencia Nacionalile (üleriigiline kohus, Hispaania) veel ühe täiendava teabe taotluse. Nimetatud Hispaania kohtu vastuskirjas esitati täiendavat teavet, mis puudutas karistussüsteemi. Selles kirjas väideti ka, et teine EVM viitas 2015. aastal muudetud Hispaania karistusseadustikule ekslikult.

14. Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Gent (Ida-Flandria esimese astme kohus (Genti kohtumaja), Belgia) keeldus 17. septembri 2018. aasta määrusega teist EVMi täitmast. Lähtudes Euroopa Kohtu toimikus olevast teabest, leidis nimetatud kohus, et terrorismi ülistamise ja terrorismiohvrite alandamise süütegu ei saa pidada „terrorismiks“ raamotsuse artikli 2 lõikes 2 esitatud loetelu tähenduses. Lisaks sellele ei olnud mõlemapoolse karistatavuse nõue täidetud kõigi süütegude suhtes, mille kohta väljastati EVM.

15. Prokuratuur esitas 17. septembril 2018 nimetatud määruse peale määruskaebuse. Procureur-Generaal (peaprokurör) esitas 26. septembril 2018 taotluse, milles on märgitud, et EVMis kirjeldatud teod, mille eest määrati karistus A, vastavad 19. detsembri 2003. aasta seaduse Euroopa vahistamismääruse kohta, millega võeti Belgia õigusesse üle raamotsuse artikli 2 lõige 2 (Wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel; edaspidi „Wet EAB“), artikli 5 lõike 2 punktis 2 loetletud „terrorismi“ süüteole.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohus Hof van Beroep te Gent, kamer van inbeschuldigingstelling (Genti apellatsioonikohtu kriminaalasjade kolleegium, Belgia) leiab, et mõistetud karistuse rangust käsitlev raamotsuse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tingimus, mille kohaselt on nõutav vähemalt nelja kuu pikkune vangistus, on eespool punktis 6 viidatud karistusi arvestades käesoleval juhul täidetud. Sellegipoolest ei ole nimetatud kohus kindel, milline on vahistamismääruse teinud riigi õigusakti asjasse puutuv redaktsioon, et teha otsus selle kohta, kas on täidetud raamotsuse artikli 2 lõikes 2 ette nähtud nõue, mille kohaselt peab karistuse ülemmäär olema vähemalt kolm aastat. Seda seetõttu, et teod, mille eest mõisteti karistus A, pandi toime aastatel 2012 ja 2013, kui Hispaania karistusseadustiku artikli 578 alusel karistati terrorismi ülistamise ja selle ohvrite alandamise eest ühe kuni kahe aasta pikkuse vabadusekaotusega. Selliselt, et nimetatud süüteo eest karistatakse ühe kuni kolme aasta pikkuse vabadusekaotusega, muudeti Hispaania karistusseadustiku artiklit 578 alles hiljem, nimelt 30. märtsil 2015.

17. Neil asjaoludel otsustas Hof van Beroep te Gent, kamer van inbeschuldigingstelling (Genti apellatsioonikohtu kriminaalajade kolleegium, Belgia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas vahistamismäärust täitval liikmesriigil on Wet EABga Belgia õigusesse üle võetud [raamotsuse] artikli 2 lõikes 2 ette nähtud tingimuse, mille kohaselt peab karistuse maksimaalne pikkus olema vähemalt kolm aastat, täidetuse kontrollimisel lubatud lähtuda Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis vahistamismääruse tegemise ajal kehtinud karistusõigusest?
2. Kas vahistamismäärust täitval liikmesriigil on Wet EABga Belgia õigusesse üle võetud [raamotsuse] artikli 2 lõikes 2 ette nähtud tingimuse, mille kohaselt peab karistuse maksimaalne pikkus olema vähemalt kolm aastat, täidetuse kontrollimisel lubatud lähtuda Euroopa vahistamismääruse tegemise ajal kehtinud karistusõigusest, millega karmistati karistust võrreldes karistusõigusega, mis kehtis Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis ajal, mil tegu toime pandi?“

18. Kirjalikud märkused esitasid tagaotsitav isik, Belgia ja Hispaania valitsus ning Euroopa Komisjon. Need huvitatud pooled, nagu ka Procureur-Generaal (peaprokurör) esitasid oma seisukohad 16. septembri 2019. aasta kohtuistungil ka suuliselt.

IV. Analüüs

19. Artikli 2 lõige 2 on raamotsuse keskne õigusnorm. See kõrvaldab mõlemapoolse karistatavuse nõude. See on nii aga kahe tingimuse täidetuse korral. *Esiteks* saab üleandmine EVMi alusel toimuda ilma mõlemapoolset karistatavust kontrollimata üksnes seal loetletud 32 süüteo puhul. *Teiseks* peab süütegu, millega seoses tehti EVM, olema vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusest tulenevalt karistatav vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud kaks eelotsuse küsimust, mida minu hinnangul on otstarbekam käsitleda koos, puudutavad teist nõuet. Küsimustega soovitakse teha kindlaks ajahetk (ja asjasse puutuv liikmesriigi õigus), millele raamotsuse artikli 2 lõige 2 viitab: on selleks õigusakt, mis kehtib EVMi *tegemise ajal*, või hoopis tagaotsitava isiku konkreetses juhtumis *kohaldamisele kuuluv* õigusakt?

21. Sellele küsimusele vastamiseks käsitlen esmalt raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendamist. Pärast selle sätte tõepoolest ebaselge sõnastuse analüüsimist selgub minu hinnangul see, et selle kontekstist, eesmärgist ja üldisest loogikast tuleneb järeldus, et artikli 2 lõikega 2 on soovitud viidata liikmesriigi õigusaktile, mis on tagaotsitava isiku juhtumi puhul tegelikult kohaldatav (A). Terviklikkuse huvides ja seetõttu, et huvitatud pooled on selle üle käesolevas menetluses üksikasjalikult arutlenud, analüüsin põgusalt ka seaduslikkuse põhimõtte võimalikke tagajärgi käesolevale asjale (B). Lõpetan mõne tähelepanekuga selle kohta, millega see kohtuasi seotud ei ole (C).

A. Raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendamine

22. Raamotsuse artikliga 2 nähakse ette selle kohaldamisala. Selle esimeses lõikes on ette nähtud EVMi tegemise oluline eeltingimus. Selle tingimusega nähakse ette kaks võimalust. Juhtumite puhul, kui EVM tehakse *kohtu alla andmise eesmärgil*, peavad asjasse puutuvad teod olema karistatavad vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud. Teise võimalusena: kui karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme kohta on otsus tehtud ja seetõttu tehakse EVM *karistuse täideviimise eesmärgil*, peab see karistus olema vähemalt nelja kuu pikkune.

23. Käesoleval juhul on eelotsusetaotluse teinud kohus leidnud, et täidetud on viimati nimetatud tingimus. Juba mõistetud karistuse pikkuseks on vähemalt neli kuud.

24. Kui raamotsuse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tingimus on täidetud, on artikli 2 lõigetes 2 ja 4 ette nähtud kaks „korda“. Ühelt poolt on artikli 2 lõikes 2 loetletud süüteod, mille puhul saab EVMi teha ilma mõlemapoolset karistatavust kontrollimata. Teisalt on artikli 2 lõikes 4 sätestatud, et muude süütegude puhul, mida ei ole nimetatud artikli 2 lõikes 2, võib kohaldada mõlemapoolse karistatavuse kontrollimist. Artikli 2 lõige 3 ühendab neid kahte eespool nimetatud korda. Selles nähakse ette võimalus nõukogu ühehääle otsusega artikli 2 lõikes 2 süütegude loetelu pikendada, millega sisuliselt liigutatakse süütegeusid artikli 2 lõikes 4 ette nähtud korra alt artikli 2 lõike 2 alla.

25. Raamotsuse artikli 2 lõikes 2 on ette nähtud kaks kumulatiivset tingimust.³ *Esiteks* peab asjasse puutuv süütegu kuuluma mõnda nimetatud sättes loetletud süütegude 32 kategooriast. Artikli 2 lõikest 2 ilmneb, et nende kategooriate kohaldamisel on asjakohane süüteo määratlus see, mis tuleneb EVMi teinud liikmesriigi õigusest. *Teiseks* peab asjasse puutuv süütegu olema EVMi teinud liikmesriigis karistatav vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat.

26. Teisena nimetatud tingimuse puhul – millele ma viitan edaspidi kui „karistuse pikkusega seotud tingimusele“ – lähtusid käesolevas kohtuasjas seisukohti esitanud huvitatud pooled vastandlikest tõlgendustest.

27. Tagaotsitav isik ja komisjon väidavad, et artikli 2 lõike 2 teise tingimuse hindamisel tuleb lähtuda õigusaktist, mis kuulub tagaotsitava isiku suhtes kriminaalasjas kohaldamisele. Praegusel juhul kuulub käesoleva asja asjaoludele kohaldamisele Hispaania karistusseadustiku 2015. aasta eelne redaktsioon, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigi riigisiseseid kohtud ka tegelikult kohaldasid, et mõista tagaotsitavale isikule karistus, mille täideviimist praegu taotletakse.

28. Seevastu Hispaania ja Belgia valitsus ning Procureur-Generaal (peaprokurör) väidavad, et hinnangu andmisel puutub asjasse aeg, mil EVM tehti. Praegusel juhul oleks selleks õigusakt, mis kehtis pärast Hispaania karistusseadustiku 2015. aasta muudatust, millega suurendati terrorismi ülistamise ja terrorismiohvrite alandamise süüteo maksimaalset karistust kahelt aastalt kolmele.

29. Selleks, et vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele, tuleb analüüsida raamotsuse artikli 2 lõike 2 teksti, konteksti ja eesmärki.

a) Tekst

30. Raamotsuse artikli 2 lõige 2 ei anna eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele selget vastust. See säte viitab tõepoolest üksnes üldsõnaliselt „järgmiste[le] kuritegude[le], nagu need on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides määratletud ja *kui need on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatavad* vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat“.⁴ Täpne ajahetk, mil need süüteod peavad sellisel karistatavad olema, ei ole seega sõnaselgelt välja toodud.

³ Kui need tingimused ei ole täidetud, ei tähenda see tingimata seda, et EVMi ei saa täita. Pigem tähendab see seda, et kohaldatavaks muutub raamotsuse artikli 2 lõikes 4 ette nähtud kord. Selle sätte kohaselt võib mõlemapoolse karistatavuse tingimus olla üleandmisele kohaldatav, nii et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib raamotsuse artikli 4 lõikes 1 sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikule alusele tuginedes täitmisest keelduda, kui tegu, millele EVM tugineb, ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse kohaselt süütegu.

⁴ Kohtujuristi kursiiv.

31. Sõnastuse ähmasusest hoolimata tuginevad Hispaania ja Belgia valitsus ning Procureur-Generaal (peaprokurör) tekstipõhiste argumentidele, et põhjendada oma väidet, mille kohaselt on raamotsuse artikli 2 lõike 2 teise tingimuse analüüsimise lähtekohaks vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktid ajal, mil EVM tehti.

32. Nimetatud huvitatud pooled väidavad, et oleviku ajavormi kasutamine raamotsuse artikli 2 lõike 2 fraasis „on karistatavad“ viitab sellele, et asjasse puutuvaks ajaks on hetk, mil EVM tehti.

33. See argument ei ole veenev. Vaevalt saab väita, et raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendamisel on määravaks oleviku ajavormi kui sellise ning selle üsna üldisel ja neutraalsel kujul kasutamine. Üldiste õiguste või kohustuste kindlaksmääramisel kasutatakse õiguskeeles tavaliselt oleviku ajavormi, ilma et see viitaks nende sätete ajalisele kohaldatavusele (või seda mingil kombel piiraks).

34. Enamgi veel, selle argumendi saab hoobilt ümber lükata, kui analüüsida raamotsuse teisi sätteid. Nagu Hispaania valitsus kohtuistungil möönis, tuleb raamotsuse artikli 2 lõiget 1, mis sarnaselt viitab „tegude[le], mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatakse“, mõista nii, et see viitab õigusaktile, mis tegelikult kuulub kohaldamisele kriminaalasjas, millega seoses EVM tehakse, mitte õigusaktile, mis kuuluks kohaldamisele hiljem, vahistamismääruse tegemise ajal.

35. Sellega seoses väitis Belgia valitsus kohtuistungil, et hoolimata asjaolust, et nii raamotsuse artikli 2 lõige 1 kui ka artikli 2 lõige 2 viitavad samale sõnale „karistatav“, tuleb neid sätteid tõlgendada erinevalt, sest artikli 2 lõige 1 viitab *tegudele* ja artikli 2 lõige 2 *kuritegudele*.

36. See argument näib viitavat sellele, et raamotsuse artikli 2 lõike 1 viide karistatavatele *tegudele* seob selle sätte tõlgenduse konkreetses asjas käsitletavate konkreetsete karistatavate tegudega, mis tähendaks, et asjakohased on neile tegudele kohaldatavad õigusaktid. Seevastu asjaolu, et artikli 2 lõige 2 viitab üldiselt karistatavatele *kuritegudele*, tähendaks, et lähtuda tuleks ajast, mil EVM tehti. Teisisõnu tuleks neid sätteid tõlgendada nõnda, et need viitavad erinevatele ajahetkedele, sest artikli 2 lõikes 1 on viidatud „tegudele“ ja mitte „kuritegudele“, nagu artikli 2 lõikes 2.

37. Minu arvates ei saa selle argumendiga nõustuda. See, et raamotsuse artikli 2 lõigetes 1 ja 2 kasutatakse sama sõna „karistatav“, peaks üldiselt tähendama, et neid lõikeid tuleb tõlgendada samamoodi. Nüüdsama välja toodud väide, mis sellist tõlgendust ei toeta, tugineb suhteliselt iseäralikule *a contrario* arutluskäigule, mis tugineb asjaolule, et sõna „karistatav“ kasutatakse selleks, et kvalifitseerida kahte erinevat nimisõna („teod“ ja „kuriteod“). Raamotsuse toimimise loogikast⁵, mida on selgitatud allpool⁶, selgub aga hoopiski, et erinevate nimisõnade kasutamine tuleneb hoopis raamotsuse artikli 2 lõigete 1 ja 2 süsteemsest vastastikusest mõjust.

38. Seega osutub raamotsuse artikli 2 lõike 2 puhtgrammatiline tõlgendus ebapiisavaks. Sel põhjusel tuleb pöörduda süstemaatiliste ja teleoloogiliste argumentide poole.

b) Kontekst

39. Tõlgendust, mille kohaselt on raamotsuse artikli 2 lõike 2 tingimuste hindamisel asjasse puutuv õigusakt see, mis kuulub kohaldamisele konkreetsele juhtumile, toetab kolm liiki kaalutlusi: artikli 2 enese sisemine süsteem (i); raamotsuse laiem süsteem, kui analüüsida artiklit 2 koosmõjus artikli 8 lõikega 1 ja raamotsuse lisa esitatud vormiga (ii); ja EVMi süsteemi kui terviku üldine loogika ja toimivus (iii).

⁵ Vt käesoleva ettepaneku punktid 22–25.

⁶ Vt käesoleva ettepaneku punktid 40–43.

i) Artikli 2 sisemine süsteem

40. Raamotsuse artikli 2 lõikes 1 on olulise tingimusena sätestatud, et EVMi võib teha üksnes a) tegude eest, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatakse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud, või b) kui karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme kohta on otsus tehtud, peab see olema vähemalt nelja kuu pikkune. Nagu ka Belgia ja Hispaania valitsus möönavad, on keeruline ette kujutada, kuidas oleks võimalik seal viidatud karistuste pikkust hinnata, ilma et võetaks arvesse õigusnorme, mis kuuluvad selles kohtuasjas tegelikult kohaldamisele. Veelgi ilmsem on see seoses olukorraga b, kus karistus on juba mõistetud, nagu see on ka käesoleval juhul.

41. Kui on kindlaks tehtud, et raamotsuse artikli 2 lõike 1 tingimuste hindamise lähtekohaks on käesoleval juhul vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktid, mida on kohaldatud kohtuotsuses, millega mõisteti karistus, on selge, et teistsuguse lähenemise järgimine artikli 2 lõike 2 hindamisel tooks endaga kaasa silmatorkavalt lahkneva lähenemise *vahistamismääruse teinud liikmesriigi asjakohastele õigusaktidele* ühe ja sama liidu õigusnormi ning potentsiaalselt ka ühe ja sama liikmesriigi menetluse raames.

42. Tekstipõhine argument, mis tugineb asjaolule, et raamotsuse artikli 2 lõige 1 viitab „tegudele“, samal ajal kui artikli 2 lõige 2 viitab „kuritegudele“, ei ole piisav, et põhjendada väidet, et need sätted viitavad vahistamismääruse teinud liikmesriigi asjasse puutuva õigusliku raamistiku hindamisel erinevatele ajahetkedele.⁷ Artikli 2 süstemaatiline tõlgendamine näitab, et esinevad muud põhjused, miks selle sätte lõigetes 1 ja 2 kasutatakse erinevaid termineid „teod“ ja „kuriteod“. Artikli 2 lõike 1 viide „tegudele“ sobitub kenasti artikli 2 üldise ülesehitusega, mis hõlmab EVMe, mis on tehtud kahel eesmärgil: kohtu alla andmiseks ja kohtuotsuste täitmiseks. Viidates *kohtu alla andmisele*, viitab artikli 2 lõige 1 loogiliselt „karistatavale teole“, samas kui *täideviimise* puhul viitab ta „karistusele“. Artikli 2 lõikes 2 on kasutatud teistsugust ja neutraalsemat terminoloogiat „karistatavad kuriteod“, sest see hõlmab *mõlemat liiki* olukordi, mille puhul on võimalik teha EVM (kohtu alla andmiseks ja täideviimiseks).

43. Seega ei ole põhjus, miks artikli 2 lõikes 2 viidatakse „kuritegudele“ ja mitte „tegudele“, kuidagi seotud seadusandja sooviga sätestada erinevad ajalised raamistikud, et hinnata ühe ja sama sätte erinevates lõigetes ette nähtud tingimusi. Asjaolu, et artikli 2 lõige 2 keskendub „kuritegudele“, selgitab paremini see, et nimetatud sätte eesmärk on anda loetelu *kuritegudest*, mille puhul ei kohaldata mõlemapoolse karistatavuse nõuet, ja seda nii kohtu alla andmise kui ka otsuse täitmise puhul. Selles kontekstis on igati loogiline, et selle sõnastuses viidatakse „karistatavatele kuritegudele“.

44. Procureur-Generaal (peaprokurör) esitas kohtuistungil täiendava süstemaatilise argumendi, nimelt, et tulenevalt raamotsuse artikli 2 lõikest 4 analüüsib vahistamismäärust täitev liikmesriik mõlemapoolse karistatavuse nõuet, lähtudes sellest, mis on sätestatud tema õiguskorras EVMi täitmise ajal.

45. See argument peab kindlasti paika seoses hinnanguga, mida nõuab *artikli 2 lõige 4* seoses *vahistamismäärust täitva* liikmesriigiga. Sellegipoolest ei näe ma, et siin oleks võimalik tõmmata paralleele *artikli 2 lõike 2 nõuetega* seoses *vahistamismääruse teinud* liikmesriigiga.

46. Raamotsuse artikli 2 lõikes 4 on ette nähtud võimalus keelduda EVMi täitmisest seoses käitumisega, mida vahistamismäärust täitev liikmesriik ei pea moraalselt vääraks ja mis seetõttu ei ole tema õiguskorras süütegu.⁸ Seega on vahistamismäärust täitva liikmesriigi asjasse puutuvate õigusaktide küsimus seotud *tunnustamise* kriteeriumide hindamise loogikaga vahistamismäärust täitva

⁷ Nagu on selgitatud käesoleva ettepaneku punktides 35–37.

⁸ Vt analoogia alusel 11. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Grundza (C-289/15, EU:C:2017:4, punkt 45) ja samuti minu ettepanek samas kohtuasjas (C-289/15, EU:C:2016:622, punkt 68).

liikmesriigi seisukohast. See ei mõjuta kuidagi vahistamismääruse teinud liikmesriigi võrdlusaluseks oleva õigusliku konteksti nõudeid. Teisisõnu on artikli 2 lõike 4 jaoks asjasse puutuv õigusliku raamistiku hindamine seotud vahistamismäärust täitva liikmesriigi normidega, mis juba oma määratluse kohaselt *ei ole* selles kohtuajas *kohaldatavad*, kuid mida kasutatakse mõlemapoolse karistatavuse kui tunnustamise tingimuse mõõdupuuna. Artikli 2 lõige 2 seevastu tugineb sarnaselt artikli 2 lõikega 1 vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguslikule raamistikule, mis on EVMi täitmise teel tunnustatava kohtuotsuse aluseks.

47. See, kui *vahistamismäärust täitev* liikmesriik kontrollib mõlemapoolse karistatavuse nõuet, hinnates EVMi täitmise ajal moraalseid standardeid, mis peegelduvad tema karistusõiguses, on üks asi. Kui aga *vahistamismääruse teinud* liikmesriik teeb EVMi konkreetses lihtsustatud korras, viidates õigusaktidele, mis ei ole asjasse puutuvatele kuritegudele kohaldatavad ja annavad selle kuriteo raskusele rangema karistuse näol teistsuguse hinnangu kui EVMi aluseks olnud kohtuotsuses, on see sootuks teine asi.

48. Viimaks esitab Hispaania valitsus veel ühe argumendi. Ta väidab, et mis tahes tõlgendus, mis on vastuolus tema pooldatuga, tähendaks, et kui Euroopa seadusandja lisaks artikli 2 lõike 3 alusel artikli 2 lõike 2 loetelusse veel kuritegusid, ei oleks võimalik EVMi täita seoses asjaolude ja karistustega, mis on sellest uuest õigusaktist varasemad.

49. Ma ei mõista, kuidas selline äärmiselt spekulatiivne väide võiks olla asjakohane. Kui tulevikus lisatakse artikli 2 lõike 2 loetelusse uusi kuritegusid, toob see tõepoolest kaasa ajalise kohaldatavusega seotud küsimused. Nende küsimustega tuleks aga tegeleda siis põhjalikult ja igakülgset, sest mängu tuleks mitu raamotsuse üldsätet ja tingimust.⁹ Selliseid küsimusi ei saa lahendada ennetavalt, arvestades vaid üht potentsiaalselt puudutatud küsimuste kategooriat. Ka ei tohiks sellised võimalikud küsimused moonutada raamotsuse üldise tingimuse tõlgendamist asjas, mis ei ole sellega kuidagi seotud, nagu käesoleval juhul.

ii) Artikli 8 lõige 1 ja lisa esitatud vorm

50. Komisjon väidab sisuliselt, et raamotsuse lisa esitatud vorm tõlgendatuna koosmõjus selle instrumendi artikli 8 lõikega 1 toetab seisukohta, et raamotsuse artikli 2 lõikes 2 sätestatud karistuse pikkusega seotud tingimuse hindamisel asjasse puutuvateks õigusaktideks on õigusaktid, mis kuuluvad tegelikult kohaldamisele juhtumile, millega seoses üleandmist taotletakse.

51. Raamotsuse artikli 8 lõikes 1 on täpsustatud EVMi sisu, nähes ette põhitingimused, mida EVMi kehtimiseks tuleb järgida.¹⁰ Selles on ette nähtud, et EVM peab vastavalt lisa toodud vormile sisaldama erinevat liiki teavet, nagu a) tagaotsitava isikuandmed ja kodakondsus; b) vahistamismääruse teinud õigusasutuse nimi, aadress, telefoni- ja faksinumber ning elektronposti aadress; c) tõendid täidetava kohtuotsuse, vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsuse kohta, mis kuulub artiklite 1 ja 2 rakendusalas; d) süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon, eelkõige seoses artikliga 2; e) süüteo toimepaneku tehniolude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad; f) lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral määratud karistus või kuriteo eest ettenähtud karistumäär vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel; g) võimaluse korral muud süüteo tagajärjed.

52. Raamotsuse lisa esitatud vormil on erinevad täitmisele kuuluvad lahtrid. Need lahtrid ei vasta küll täpselt artikli 8 lõike 1 konkreetsetele alapunktidele, kuid hõlmavad sama teavet.

⁹ Näiteks võib meenutada, et raamotsuses on ette nähtud tema ajaline kohaldamisala seoses ajahetkega, mil tehakse uued väljaandmise taotlused. Artikli 34 lõike 1 kohaselt olid liikmesriigid kohustatud raamotsuse üle võtma 31. detsembriks 2003. Seetõttu on artiklis 32 ette nähtud, et taotlustele, mis saadakse pärast 1. jaanuari 2004, kohaldatakse raamotsuse alusel vastu võetud eeskirju.

¹⁰ Vt selle kohta 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punktid 63 ja 64) ja 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 43).

53. Lisas esitatud vormi lahtrid b, c ja e osutavad, et nõutav teave on seotud konkreetse juhtumiga. Lahtri b kohaselt peab vahistamismääruse teinud õigusasutus andma konkreetset teavet *otsuse* kohta, millele määrus tugineb. Lahtris c peab see asutus osutama, milline on *karistuse pikkus*, sh 1) „vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme maksimaalne pikkus, mida süüteo (süütegude) eest võib mõista“ ja 2) „määratud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme pikkus“.

54. Asjaolu, et raamotsuse artikli 2 lõike 2 nõuete täitmine on tingimata seotud juhtumile kohaldatavate õigusaktidega, ilmneb veelgi selgemalt lahtris e. Selles lahtris peab vahistamismääruse teinud õigusasutus andma teavet, mis on seotud *süütegudega*, sealhulgas esitama „süüteo (süütegude) toimepaneku tehioolude kirjelduse, sealhulgas tagaotsitava süüteos (süütegudes) osalemise aja, koha ja laadi“, samuti „süüteo (süütegude) olemuse ja juriidilise kvalifitseerimise ning kohaldatava õigusnormi/seaduse“. Kohe selle järel on lahtris e esitatud raamotsuse artikli 2 lõikes 2 esitatud 32 süüteo loetelu ja öeldud: „Võimaluse korral märkida ristiga üks või mitu järgmistest süütegudest, nagu need on määratletud vahistamismääruse teinud liikmesriigi seadustes, mis vahistamismääruse teinud liikmesriigis on karistatav vähemalt 3 aasta pikkuse maksimaalse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega“.

55. Igasuguse loogikaga oleks vastuolus, kui vahistamismääruse teinud õigusasutus peaks täitma lahtri e õigusnormiga, mis on selle juhtumi puhul *kohaldatav*, ja kohe seejärel lahtri e punkti 1 teistsuguse õigusnormiga, mis *ei ole* sellele juhtumile *kohaldatav*.

56. Komisjon järeltab sellest, et vahistamismääruse teinud õigusasutus ei saa teabe andmisel viidata karistustele, mis on rangemad kui need, mis on kohaldatavad asjasse puutuvast kriminaalasjas.

57. Nõustun komisjoniga.

58. Nii raamotsuse artikli 8 lõige 1 kui ka selle artikli nõuete täitmiseks raamotsuse lisas esitatud vormis nõutav teave viitavad samale järeldusele: kogu teave, mis EVMis tuleb esitada, on seotud just *konkreetsete* tegude, süütegude, kohtuotsuste ja karistustega *tegelikus* kriminaalasjas.

59. Eriti kehtib see lisas esitatud vormi lahtri e puhul. Raamotsuse artikli 8 lõike 1 punkti d kohaselt tuleb lahter e täita, et kirjeldada süütegu üksikasjalikumalt artikli 2 kohaldamiseks. Lahtris e on sõnaselgelt nõutud, et teavet antaks süütegude kohta, millega vahistamismäärus „on seotud“, ja antaks süüteo (süütegude) toimepaneku tehioolude kirjeldus, samuti „süüteo (süütegude) olemus ja juriidiline kvalifitseerimine ning *kohaldatav õigusnorm/seadus*“.¹¹

60. On selge, et need nõuded on seotud vahistamismäärusega seotud süüteo *kohaldatavate konkreetsete õigusnormidega*, mis vastavad tegelikele asjaoludele, mida tuleb samuti lahtris e kirjeldada. Oleks pehmelt öeldes ebaloogiline sellest loogikast seoses lahtri e alapunktiga 1 radikaalselt eemalduda, mõistes viidet „ühele või mitmele [...] süüteo, nagu need on määratletud vahistamismääruse teinud liikmesriigi seadustes, mis [...] on karistatav vähemalt 3 aasta pikkuse maksimaalse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega“ nõnda, et tegelikult viitavad need hilisemale õigusaktile, mis ei ole EVMiga seotud süütegudele kohaldatav.

¹¹ Kohtujuristi kursiiv.

61. Kohtuistungil arutleti ka raamotsuse lisas esitatud vormi tõlgendusliku väärtuse üle. Minu arvates on sellise argumendi ulatus piiratud. Kui õigusakti lisad on selle lahutamatuks osaks, on nad asjakohased, et tõlgendada sätteid, millega nad seonduvad.¹² Euroopa Kohtu praktika kinnitab selgelt seda tõlgenduslikku väärtust just seoses raamotsusele lisatud vormiga.¹³ Raamotsuse lisas on toodud konkreetne vorm, mille vahistamismäärust tegevad õigusasutused peavad täitma, märkides ära konkreetselt nõutud andmed.¹⁴

62. Enamgi veel, EVMi sisaldava lisa tingimuste ja raamotsuse õigusnormide vahel ei ole selles osas mingit vasturääkivust. Vastupidi, lisas esitatud vormis, eelkõige selle lahtris e nõutava teabe üksikasjaline olemus kinnitab (minu arvates niigi selget) järeldust, mida on võimalik tuletada raamotsuse artikli 8 lõikest 1 ja artikli 2 lõikest 2, mis on eespool juba välja toodud.

63. Procureur-Generaal (peaprokurör) ja Belgia valitsus väitsid kohtuistungil, et vormi lahtri c punkt 1, milles viidatakse „vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme maksimaalsele pikkusele, mida süüteo (süütegude) eest võib mõista“, on vaja täita üksnes siis, kui EVM on tehtud *kohtu alla andmise* eesmärgil, ja mitte juhul, kui selle eesmärk on *kohtuotsuse täitmine*.

64. Tõepoolest, tõlgendatuna koosmõjus artikli 8 lõike 1 punktiga f, peab vahistamismäärust tegev õigusasutus lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral lisa selles lahtris esitama üksnes mõistetud karistust puudutava teabe.¹⁵ Teave karistumäära kohta, millele viitab vormi lahtri c punkt 1, näib vajalik olevat üksnes sellise kohtuotsuse puudumisel, kui EVM tehakse kohtu alla andmise eesmärgil.¹⁶

65. Jätan hetkeks kõrvale lahtri e¹⁷, mis jällegi – kui seda tõlgendada koosmõjus lahtriga c – hajutab Procureur-Generaali (peaprokurör) ja Belgia valitsuse väljendatud kahtlused. Sellegipoolest: isegi kui keskenduda üksnes lahtri c punktile 1, siis asjaolust, et juhul, kui kohtuotsus on juba tehtud, ei ole sellesse lahtrisse vaja märkida karistumäära puuduvat teavet, ei saa järeldada seda, et raamotsuse artikli 2 lõike 2 nõuete hindamisel asjasse puutuvateks õigusaktideks on midagi muud kui juhtumile tegelikult kohaldatavad õigusaktid.

66. Vastab tõele, et kohtuotsuses Piotrowski sidus Euroopa Kohus tõlgenduslikud tagajärjed asjaoluga, et raamotsuse artikli 8 lõikes 1 ega lisatud vormis *ei nõuta teatud teavet*.¹⁸ Sellegipoolest ei esine käesoleval juhul põhjusi, miks sellised tõlgenduslikud tagajärjed tolles kohtuasjas sellise asjaoluga seoti.

12 Vt nt konkreetselt õiguslase koostöö instrumentide lisade kohta 16. septembri 2015. aasta kohtuotsus Alpha Bank Cyprus (C-519/13, EU:C:2015:603, punkt 49 jj) ja 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Henderson (C-354/15, EU:C:2017:157, punkt 56). Vt ka 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus X (C-213/17, EU:C:2018:538, punkt 52).

13 Vt nt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 44), 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 89) ja 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punktid 57–59).

14 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 49).

15 Sellist tõlgendust toetab 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punktid 48–51).

16 Samuti kajastub selline tõlgendus komisjoni teatises „Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat“ (ELT 2017, C 335, lk 1), mille kohaselt on lisas esitatud vormi lahtri c eesmärk „osutada asjaolule, et EVM vastab EVMi raamotsuse artikli 2 lõikes 1 sätestatud karistumäärade nõuetele. Kohtueelses menetluses kohaldatakse seda miinimummäära määratava võimaliku karistuse suhtes ning pärast kohtuotsuse tegemist kohaldatakse seda tegelikult määratud karistuse pikkuse suhtes. [...]“.

17 Vt käesoleva ettepaneku punktid 59 ja 60.

18 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27).

67. Kohtuasjas Piotrowski oli küsimuse all EVMi täitmisest keeldumise ühe kohustusliku aluse hindamine.¹⁹ Selles kontekstis on täiesti loogiline, et keeldumine saab tugineda üksnes teabele, mis vormi kaudu on vahistamismäärust täitvale õigusasutusele esitatud. Käesolev kohtuasi aga keeldumise alust ei puuduta. See on seotud ühega tingimustest, mille puhul on võimalik kohaldada mõlemapoolse karistatavuse kontrollimata jätmise korda raamotsuse artikli 2 lõike 2 järgi. Juhul, kui see tingimus ei ole täidetud, on EVMi sellegipoolest võimalik täita, aga seda artikli 2 lõikes 4 ette nähtud korra kohaselt.

68. Enamgi veel: asjaolu, et käesoleval juhul ei ole raamotsuse lisas esitatud vormis sõnaselgelt nõutud teavet maksimaalse karistuse kohta, mida süüteo eest on võimalik mõista, sest karistus on juba mõistetud, ei too endaga kaasa järeldust, et raamotsuse artikli 2 lõike 2 tähenduses peab seetõttu võrdlusaluseks olema õigusakt, mis oli kohaldatav EVMi väljaandmise ajal. Sellisele asjaolule sellist kaalu omistava tõlgenduse loogiliseks järelduseks on pigem see, et kui võrd käesoleval juhul ei nõuta vormis selle teabe esitamist, ei ole artikli 2 lõike 2 tingimused kohaldatavad. Selline tõlgendus aga muudaks tarbetuks artikli 2 lõikes 2 sätestatud tingimuse, mis on seotud karistuse pikkusega.

69. Just sellega on seotud selle argumendi üldine ja struktuuriline probleem. See tõlgendab vahistamismäärust tegeva õigusasutuse poolt seoses raamotsuse artikli 2 lõikega 2 kohaldatava kriteeriumi sisu nõnda, nagu see tuleneks asjaolust, mille järgi ei pea vahistamismäärust täitev õigusasutus seda kriteeriumi kontrollima. Vastastikune usaldus tugineb aga vastupidisele eeldusele: raamotsuse *modus operandi* püüdleb ühelt poolt vastastikuse usalduse ja teiselt poolt minimaalse järelekontrolli tasakaalu suunas. Vahistamismääruse teinud õigusasutusi usaldatakse eeldusel, et nad järgivad rangelt EVMi aluseks olevaid olulisi nõudeid. Veelgi enam on see nii artikli 2 lõike 2 puhul, kus vastastikune usaldus on suurim, nii et eriti tõsiste kuritegude puhul jäetakse mõlemapoolne karistatavus kontrollimata. Lisaks sellele ei saa seda usaldust laiendada nõnda, et vahistamismäärust täitev õigusasutus jätab kontrollimata artikli 2 lõike 2 tingimuste täidetuse, kui tema käsutuses olev teave annab talle alust selles kahelda.

70. Teisisõnu ei tähenda asjaolu, et raamotsuse artikli 2 lõige 2 tugineb isedeklareerimise süsteemile, milles on ette nähtud, et vahistamismäärust täitev õigusasutus teostab üksnes minimaalse ja *prima facie* kontrolli²⁰, et aluskriteeriumid, millest vahistamismäärust tegev õigusasutus peab lähtuma, ei allu mingitele reeglitele. Tõde on hoopis vastupidine: olemas on vaid kaks tingimust, ent vahistamismäärust tegev liikmesriik peab neid kahte tingimust rangelt järgima.²¹

19 Nimetatud kohtuasi puudutas raamotsuse artikli 3 lõikes 3 sätestatud kohustuslikku täitmisest keeldumise alust, mille kohaselt keeldub vahistamismäärust täitev õigusasutus täitmisest juhul, kui tagaotsitavat isikut „ei saa seoses tema vanusega võtta vahistamismäärus[täitva] riigi õiguse alusel kriminaalvastutusele vahistamismääruse aluseks olevate tegude eest.“ [täpsustatud tõlge]. Kui võrd muu hulgas ei sisalda lisas esitatud vorm mingit konkreetset teavet, mis võimaldaks vahistamismäärust täitval õigusasutusel hinnata täiendavaid tingimusi, mis põhinevad konkreetse isikuga seotud asjaoludel, mis annavad võimaluse alaealine vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel süüdi mõista, tegi Euroopa Kohus järelduse, et vahistamismäärust täitev õigusasutus peab vaid kontrollima, kas asjaomane isik on jõudnud sellisesse ikka, et teda võib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis võtta selle vahistamismääruse aluseks olevate tegude eest kriminaalvastutusele. 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punktid 59 ja 62).

20 Artikli 2 lõike 2 kohaldamisega seotud diskussiooni ja konstitutsiooniõiguslike kõhkluste kohta mitmes liikmesriigis vt nt Ambos, K., *European Criminal Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, lk 432 jj.

21 Ääremärkusena pean sellegipoolest mõnna, et Procureur-Generaali (peaprokurör) ja Belgia valitsuse esitatud argument illustreerib ilmekalt sisemist pinget, mis valitseb ühelt poolt kasutatud terminoloogia ning teiselt poolt EVMi süsteemi õigusliku ülesehituse ja toimimise (või sellega sarnaselt ka mitme teise ELi vastastikuse tunnustamise süsteemi) vahel. Aluspõhimõtteks öeldakse olevat (vastastikune) usaldus, mille on ellu kutsunud ja mida tagab õigus. Kui usaldatakse, ei olegi õigusnormide järele nii suurt vajadust. Üksnes siis, kui usaldust (enam) ei ole, osutuvad vajalikuks täitmisele pööratavad õigusnormid. Mingil hetkel võib tõepoolest juhtuda, et vastastikune usaldus asendab täitmisele pööratavaid õigusnorme. See aga saab juhtuda üksnes järk-järgult ja loomulikult teel sotsiaalses suhtluses, mis toimub „alt üles“. Usaldust ei saa ülaltpoolt antud eeskirjaga normatiivselt luua.

iii) Euroopa vahistamismääruse loogika ja toimivus

71. Eelnev arutelu paljastab, et raamotsusest tulenevad nii loogilist kui ka süstemaatilist laadi kaalukad põhjused, miks lükata tagasi tõlgendus, mis lahutaks üleandmisega seotud kohtuasjas tegelikult kohaldamisele kuuluvad õigusaktid raamotsuse artikli 2 lõike 2 kohaldamisel lähtepunktiks olevatest õigusaktidest.

72. Mainimist väärrib vähemalt kaks täiendavat argumenti, mis on seotud EVMi süsteemi laiema toimimise ja toimivusega.

73. Esiteks, kui tõlgendada raamotsuse artikli 2 lõiget 2 nõnda, et see viitab juhtumile tegelikult kohaldatavatele õigusaktidele, on selle vaieldamatuks eeliseks, et see loob *etteaimatava* ja *stabiilse* raamistiku.

74. Seevastu Hispaania ja Belgia valitsuste ning Procureur-Generaali (peaprokurör) pooldatud konkureeriva tõlgenduse ohuks on raamotsuse artikli 2 lõike 2 kohaldamisel EVMi aluseks oleva õigusliku raamistiku muutmine liikuvaks sihtmärgiks. See tähendaks, et artikli 2 lõike 2 puhul arvesse võetav õiguslik raamistik võib potentsiaalselt korduvalt muutuda. See omakorda tekitaks olukorra, kus antakse välja järjestikuseid EVMe, milles vahistamismääruse teinud liikmesriigi muutuvast õiguslikust kontekstist tulenevalt viidatakse erinevatele riigisisese õiguse normidele või sama sätte erinevatele redaktsioonidele, mis võivad konkreetses kriminaalasjas kohaldamisele kuuluvast õiguslikust kontekstist üha enam erineda. Kui jätta välja aegumistähtajaga seotud (riigisisese) õigusnormid, oleks samade süütegudega seoses erinevate õiguslike raamistike alusel uute EVMide andmise potentsiaal sisuliselt piiritu. Seega on hõlpsasti võimalik ette kujutada aastate jooksul tehtud järjestikuseid EVMe, mis puudutavad samu asjaolusid, mis on karistatavad samade õigusnormide alusel, kuid viitavad erinevale raamotsuse õiguslikule režiimile iga kord, kui riigisisene õigus muutub.

75. Sellise raamistiku olemuslikku ebastabiilsust suurendaks veelgi asjaolu, et aeg, mil EVM tehakse, võib sõltuda erinevatest asjaoludest ega ole erinevate liikmesriikide praktikas ühetaoline.²²

76. Nende kahe ajalise muutuja kombinatsioon muudaks selle süsteemi toimimise etteennustamatuks piljardipartiiks, milles selle kindlakstegemine, kas raamotsuse artikli 2 lõike 2 tingimused on (või saavad) täidetud, oleks keeruline kui mitte võimatu.

77. See, kui puudub kindel ja objektiivne lähtekoht, mille abil määrata õigusaktid, milles nähakse ette artikli 2 lõike 2 tingimuste täitmine vahistamismääruse teinud liikmesriigis, võib isegi kaasa tuua taktikalisi valikuid, sh EVMi tegemisega viivitamise seoses eelseisvate seadusemuutustega, mille tulemusel on võimalik artikli 2 lõike 4 asemel kohaldada artikli 2 lõiget 2. Mõistlikult kavandatud eeskirja eesmärk peaks aga pigem olema ajendada riigisiseste õigusasutuste vastupidist käitumist, nimelt seda, et nad taotleavad isiku üleandmist kiiresti ja õigel ajal. Puhthüpoteetilise stsenaariumi korral ei ole täielikult võimalik välistada sel moel määratletud ajaliste eeskirjade väärkasutamist, kuivõrd sellega oleks lubatavad riigisisese õiguse karistumäärade *ex post* muudatused eesmärgiga saavutada konkreetsete tagaotsitavate üleandmine või seda hõlbustada.

²² Praktika näitab, et aeg, mil EVM tehakse, on eri liikmesriikides vägagi erinev ja selleks võib olla näiteks uurimise algus; uurimise lõpp; aeg, mil tavaliselt kohaldatakse kohtueelset vahistamist; aeg, mil isikust saab kahtlustatav või mis tahes muu kriminaalmenetluse etapp kuni kohtumenetluse lõpuni välja. Vt *EAW – Rights. Analysis of the implementation and operation of the European Arrest Warrant from the point of view of defence practitioners*, Council of Bars and Law Societies of Europe/European Lawyers Foundation, Brussels/The Hague, 2016, lk 25–26.

78. Kõigist nimetatud kaalutlustest tulenevalt loob EVMi aluseks olevale juhtumile tegelikult kohaldatavate õigusaktidega seotud lihtsa, selge ja etteaimatava õigusliku raamistiku üksnes see, kui raamotsuse artikli 2 lõiget 2 tõlgendatakse nõnda, et see viitab juhtumile tegelikult kohaldatavatele õigusaktidele. Selline raamistik oleks muutumatu ja stabiilne ning selle (ainsaks) võimalikuks erandiks oleks riigisisese karistusõiguse muutmine nõnda, et see on süüdistatava jaoks soodsam, mis tooks kaasa *lex mitior*'i põhimõtte kohaldamise.

79. Teiseks kaasneks Hispaania ja Belgia valitsuste ning Procureur-Generaali (peaprokurör) esitatud tõlgendusega suhteliselt ebaloogiline olukord, mis takistaks EVMi süsteemi latusat toimimist veel ühest täiendavast aspektist.

80. Raamotsuse artikli 2 lõiget 2 kohaldatakse nii kohtuotsuse täitmise kui ka kohtu alla andmise eesmärgil tehtud EVMidele. Vahistamismäärust täitvad õigusasutused võivad seega seista silmitsi olukorraga, milles õigusnormid, millele vahistamismäärust teinud õigusasutus lahtri e täitmiseks tugineb, võivad olla vastuolus teabega, mida esitatakse lahtri c punktis 1, või täiendava informatsiooniga, mida esitatakse lahtris f.²³ Võib isegi tekkida oht, et lahtri e erinevatel väljadel tuginetakse erinevatele õigusnormidele. Selles olukorras võivad vahistamismäärust täitvad õigusasutused, kes on silmitsi ühes ja samas vahistamismääruses nimetatud erinevate õiguslike raamistikega, raamotsuse artikli 2 lõike 2 tingimuste täitmises põhjendatult kahelda ning peaksid tõenäoliselt vajalikuks taotlema vahistamismääruse teinud õigusasutuselt täiendavat informatsiooni.²⁴ See ohustaks EVMi süsteemi latusat toimimist, milles täiendava informatsiooni taotlused raamotsuse artikli 15 lõike 2 alusel peaksid olema pigem erand kui reegel, nagu ka Hispaania valitsus on õigesti märkinud.²⁵

81. Eelneva arutelu saab kokku võtta järgmise otsekohe küsimusega: milleks püüelda artikli 2 lõike 2 ebaloogilise tõlgenduse poole, tekitades seeläbi süsteemseid probleeme, kui juhtumile tegelikult kohaldatava maksimaalse karistuse võtmine lähtepunktiks toob kaasa märksa loogilisema, mõistlikuma, etteennustatavama ja praktilisema lahenduse? Ainus väide, mis sellega seoses veel üle jääb, on apelleerimine tõhususele, mida on välja toonud nii Hispaania kui ka Belgia valitsus, ja mida ma nüüd analüüsima hakkam.

c) Eesmärk

82. Raamotsus on ELi kriminaalasjades tehtava koostöö vastastikuse usalduse lipulaev. See loodi eesmärgiga asendada väljaandmismenetluste mitmepoolne süsteem ning teha usaldusele tugineva lihtsama ja tõhusama õigusalasuse koostöö süsteemi loomise kaudu võimalikuks tagaotsitavate üleandmine liikmesriikide vahel. Selle selgeks eesmärgiks on õigusalasuse koostöö võimaldamine ja kiirendamine. Kuivõrd vastastikuse tunnustamise põhimõte on selle instrumendi nurgakiviks, peaks vahistamismäärust täitvad õigusasutused EVMid üldjuhul täitma ja täitmisest keelduma üksnes raamotsuses ette nähtud täitmisest keeldumise alustel, mis on ammendavad ja mida tuleb tõlgendada kitsalt.²⁶

83. Belgia ja Hispaania valitsuse esitatud teleoloogiline argument tugineb raamotsuse artikli 2 lõike 2 nende poolt välja pakutud tõlgenduse põhjendamisel sellisele väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt täidab raamotsuse eesmärgi kõige paremini see, kui tuginetakse õigusaktidele, mis kehtivad vahistamismääruse teinud liikmesriigis EVMi tegemise ajal.

²³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 54.

²⁴ Vt seoses vahistamismäärust täitva õigusasutuse volitustega 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 91) ja 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 103).

²⁵ Vt selle kohta 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus *Piotrowski* (C-367/16, EU:C:2018:27, punkt 61).

²⁶ Vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punktid 39–41 ja seal viidatud kohtupraktika).

84. Leian, et sellega seoses tuleb esitada kolm olulist selgitust.

85. Esiteks ei ole raamotsuse tõhusus, kui seda mõista üleandmise niivõrd kui võimalik hõlbustamise kaudu, sugugi ainus väärtus, mida selle instrumendiga taotletakse. See ei väljendu mitte üksnes põhjenduses 12 ja artikli 1 lõikes 3, mis rõhutavad kohustust austada EVMi valdkonnas põhiõigusi, vaid ka asjaolus, et raamotsuses on sätestatud erinevad menetlusnormid ja tagatised, mida tuleb EVMi süsteemi rakendamisel ja kohaldamisel järgida. Kui tõhusus oleks ainus domineeriv väärtus, mida peab kõigile teistele väärtustele ja kaalutlustele eelistama, milleks siis üldse luua erinevaid üleandmiskordasid, millele kohaldatakse erinevaid eeskirju ja nähakse ette erinevad keeldumise alused?

86. Teiseks ja võib-olla on see praeguse kohtuasja kontekstis otsustavamgi: konkreetses kohtuasjas tehtud EVMi tõhusust (individuaalne tõhusus) ei tohiks segamini ajada raamotsuse tõhususega (struktuurne tõhusus). Minu arusaama kohaselt puudutab mõlema valitsuse tsiteeritud Euroopa Kohtu praktika struktuurset tõhusust, nimelt EVMi süsteemi kui sellise sujuvat toimimist ja toimivust. Eespool esitatud põhjustel²⁷ võib raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendamine viisil, et see viitab õigusaktidele, mis on kohaldatavad EVMi tegemise ajal, aidata küll kaasa üleandmisele konkreetse käimasoleva juhtumi puhul, kuid kohe kindlasti ei tugevdaks EVMi süsteemi kui terviku ladusat toimimist ja struktuurset tõhusust²⁸.

87. Kolmandaks ja ühtlasi viimaseks ilmestab Belgia ja Hispaania valitsuse ning Procureur-Generaali (peaprokurör) välja pakutud tõlgendus ka seda, miks ühe üksikjuhtumi *ad hoc tõhusust* on keeruline üle kanda üldiselt tõhusatesse ja toimivatesse eeskirjadesse. Tõepoolest, lisaks konkreetses kriminaalasjas kohaldamisele kuuluvatele õigusaktidele ja EVMi tegemise ajal kohaldatavatele õigusaktidele, millele keskenduvad käesoleva kohtuasja argumendid, võib asjakohaseks pidada ka teisi võimalusi, näiteks asjaolude asetleidmise ajal kohaldamisele kuuluvaid õigusakte (mis *lex mitior* põhimõttest tulenevalt ei pruugi kokku langeda kriminaalasjas kohaldamisele kuuluva õigusaktidega), õigusakte, mis kuuluvad kohaldamisele ajal, mil EVM jõuab vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki, või õigusakte, mis kuuluvad kohaldamisele EVMi suhtes otsuse tegemise ajal.

88. Iga nimetatud erinevat õiguslikku raamistikku võiks mingil konkreetsel juhul pidada efektiivseimaks, et edukalt tagada tagaotsitava üleandmine, olenevalt nendes kehtestatud karistumääradest ja liigitusest ning konkreetse juhtumi asjaoludest. Seega, välja arvatud juhul, kui vähendada etteaimatavust teadmiseni, et vahistamismäärust tegeval õigusasutusel on õigus omal äranägemisel valida artikli 2 lõike 2 kohaldamise raamistikuks mis tahes õiguslik raamistik, ei kaasne üksiku juhtumi efektiivsusele tugineva väitega etteaimatavat raamistikku.

d) Vahejärelendus

89. Eespool analüüsitud väited, mis on seotud raamotsuse teksti, konteksti ja eesmärgiga, suunavad mind järelduseni, et raamotsuse artikli 2 lõikes 2 on viidatud konkreetsele juhtumile tegelikult kohaldamisele kuuluvatele õigusaktidele.

90. Lisaks sellele on selline järeldus kooskõlas ka iga (kriminaalõiguse) juristi põhiinstinktidega. Käesolevas kohtuasjas arutluse all olnud võrdlemisi tehnilised väited ei tohi saada kõnekäänust tuntud puudeks, mis hägustavad meie vaadet metsale. Metsa piirjooned on tähelepanuväärselt selged: kui taotletakse konkreetse isiku üleandmist konkreetse süüteo eest, on loogiliselt ka karistuse maksimaalse pikkuse puhul tegemist selles konkreetses asjas kohaldamisele kuuluva karistusega, mitte karistusega, mis võib muutuda riigisisese õiguse alusel kohaldatavaks mõni aasta või mitu aastat hiljem.

²⁷ Käesoleva ettepaneku punktid 72–81.

²⁸ Selles kontekstis tekib kohe silme ette metafoor kindralist, kes lahingu võitmise nimel on valmis kaotama sõja.

91. Seetõttu tuleks Hof van Beroep te Genti (Genti apellatsioonikohus, Belgia) esitatud küsimustele vastata nõnda, et raamotsuse artikli 2 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selles artiklis nimetatud vähemalt kolme aasta pikkuse maksimaalse karistuse tingimuse hindamise seisukohast viitab see karistusõigusele, mis on vahistamismääruse teinud liikmesriigis kohaldatav konkreetsele süüteo (süütegudele), mida EVM puudutab.

B. Seaduslikkuse põhimõte

92. Leian, et käesoleva ettepaneku esimeses osas esitatud raamotsuse artikli 2 lõike 2 loogika, toimimise ja ülesehituse analüüsi näol on tegemist iseseisva, piisava ja lõpliku vastusega eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele. Ma ei leia, et seaduslikkuse küsimus seda järeldust kuidagi mõjutaks. Et aga pooled selle põhimõtte esile tõid ja selle üle üksikasjalikult arutlesid, esitan selguse ja täielikkuse huvides mõned kokkuvõtlikud märkused, mis puudutavad seaduslikkuse põhimõtte mõju käesolevale kohtuasjale.

93. Tagaotsitav isik tugineb oma kirjalikes seisukohtades väidetele, mis tuginevad seaduslikkuse põhimõttele. Tema hinnangul kuulub seaduslikkuse põhimõtte EVMi täitmisel kohaldamisele. Belgia ja Hispaania valitsus ning Procureur-Generaal (peaprokurör) selle seisukohaga ei nõustu. Lähtudes seaduslikkuse põhimõtte määratlusest Euroopa Kohtu praktikas ja pidades ühtlasi silmas EIK praktikat, ei ole seaduslikkuse põhimõtte käesoleval juhul kohaldatav. Olgugi et komisjoni kirjalikud seisukohad tuginevad põhjendustele, mis on seaduslikkuse põhimõttega seotud, muutis ta kohtuistungil oma seisukohta ja väitis, et seaduslikkuse põhimõtte ei ole raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendamisel asjakohane.

94. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et „süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), mida kajastab eelkõige [Euroopa Liidu põhiõiguste] harta artikli 49 lõike 1 esimene lause ja mis on õiguskindluse üldpõhimõtte konkreetne väljendus, nõuab, et kedagi ei tunnistataks süüdi kuriteos teo või tegevusetuse eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu.“²⁹ Seega nõuab seaduslikkuse põhimõtte, et liidu õigusnormides oleksid selgelt määratletud süüteod ja nende eest määratavad karistused. See tingimus on täidetud, „kui puudutatud isik saab asjaomase sätte sõnastusest ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgendusest aru, millised teod või tegevused toovad kaasa kriminaalvastutuse“.³⁰ Karistusõigusnormi tagasiulatava jõu puudumise põhimõttega on „vastuolus eelkõige see, kui kohus saaks kriminaalmenetluses kas mõista kriminaalkaristuse teo eest, mis ei ole keelatud enne etteheidetava süüteo toimepanemist vastu võetud riigisisese õigusnormiga, või raskendada nende isikute kriminaalvastutust, kelle suhtes menetlust läbi viiakse.“³¹

95. Hispaania ja Belgia valitsus ning Procureur-Generaal (peaprokurör) väidavad, et nende pooldatud raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendusega ei kaasneks käesoleval juhul seaduslikkuse põhimõtte rikkumist. Seda seetõttu, et see ei mõjuta mingil viisil süüteo aluseks oleva käitumise ega kohaldamisele kuuluva karistuse määratlemist. Viide EVMi tegemise ajal kohaldatavatele õigusaktidele ei muudaks seda, millised õigusaktid kuuluvad kriminaalasjas kohaldamisele. Seda kasutatakse vaid selleks, et kohaldada õigusala koostöö instrumenti. Nimetatud valitsused väidavad, et EIK praktika kohaselt ei ole seaduslikkuse põhimõtte kriminaalkaristuste täideviimiseks tehtava rahvusvahelise koostöö puhul kohaldatav.

29 Vt nt 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Vaditrans* (C-102/16, EU:C:2017:1012, punkt 50).

30 Vt nt 3. juuni 2008. aasta kohtuotsus *International Association of Independent Tanker Owners jt* (C-308/06, EU:C:2008:312, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt eelkõige 3. mai 2007. aasta kohtuotsus *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, punkt 50).

31 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *M.A.S. ja M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

96. Olen nõus. EIK praktika kohaselt ei kuuluks käesoleva kohtuasja asjaolud EIÕK artiklis 7 ette nähtud kaitse kohaldamisalasse. Nimetatud kohtupraktikas tunnustatakse tõepoolest, et „karistuse“ („materiaalõiguslikus mõttes“, mis peaks olema hõlmatud EIÕK artikli 7 lõikega 1) ja karistuse täideviimist või jõustamist käsitleva meetme (mis kaldub rohkem „menetlusõiguse“ tunnuste poole) vahel ei ole selget eraldusjoont.³² Sellegipoolest on EIK praktikas järjepidevalt kinnitatud, et kriminaalkaristuste täideviimiseks tehtavat rahvusvahelist koostööd reguleerivate erinevate instrumentide kohaldamine ei puuduta karistust kui sellist, vaid selle täideviimist, mistõttu see jääb EIÕK artikli 7 kohaldamisalast välja.

97. Näiteks kohtuasjas Szabó vs. Rootsi tegi EIK otsuse, et seoses EIÕK artikliga 7 küsimusi ei teki, kuigi ajal, mil kaebuse esitaja süüteo toime pani, ei olnud Rootsi veel kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni lisaprotokoll³³ ratifitseerinud ja üleandmine mõjutas negatiivselt tema tingimisi vabastamist. EIK leidis, et kaebuse esitaja üleandmist või konkreetsemalt sätteid, mis puudutavad tingimisi vabastamist – mis olid Ungaris rangemad kui Rootsis –, ei saa pidada „karistuseks“ EIÕK artikli 7 tähenduses, sest tingimisi vabastamisega seotud küsimused puudutavad kohtuotsuse täitmist.³⁴ EIK on seoses raamotsusega kinnitanud samasugust lähenemist, leides et „üleandmine [...] [ei ole] [...] karistamine süüteo toimepanemise eest, vaid menetlus, mis on suunatud [teises liikmesriigis tehtud] kohtuotsuse täitmisele pööramisele“.³⁵

98. Nimetatud lähenemisviisi arvesse võttes ei pea EIK probleemseks asjaolu, et toime pandud süütegudele või tehtud kohtuotsustele kohaldatakse erinevaid rahvusvahelise koostöö instrumente enne, kui need konkreetsetes liikmesriigis jõustuvad.³⁶ Seda seisukohta on kinnitatud ka seoses EVMiga.³⁷

99. Selline arusaam seaduslikkuse põhimõttest on kujundanud ka Euroopa Kohtu praktikat EVM valdkonnas. Kohtuotsuses *Advocaten voor de Wereld* leidis Euroopa Kohus, et asjaolu, et raamotsuse artikli 2 lõige 2 kaotab mõlemapoolse karistatavuse kontrolli, ei riku seaduslikkuse põhimõtet, kuivõrd kuritegude ja nende eest määratavate karistuste määratlused nähakse jätkuvalt ette vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktidega.³⁸ Selles kohtuotsuses asetati rõhk vastastikusele usaldusele ja asjaolule, et seaduslikkuse põhimõtte järgmise peab tagama vahistamismääruse teinud liikmesriik.

100. Seega näib, et kui raamotsuse artikli 2 lõikes 2 ette nähtud karistuse pikkusega seotud tingimust hinnatakse, lähtudes vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusest EVMi tegemise ajal, ei rikuks see Euroopa Kohtu ega EIK praktikast tulenevalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 49 sätestatud seaduslikkuse põhimõtet tõlgendatuna kooskõlas EIÕK artikli 7 kohaldamisalaga. Seda seetõttu, et selle tõlgenduse tulemuseks ei oleks kriminaalasjas sellise karistuse mõistmine, mida ei olnud vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguses süütegude toimepanemise ajal ette nähtud.

101. Sellegipoolest tuleb silmas pidada kolme täiendavat kaalutlust.

32 Vt selle arutelu kohta minu ettepanek kohtuasjas Scialdone (C-574/15, EU:C:2017:553, punkt 151), milles viidatakse EIK 21. oktoobri 2013. aasta otsusele kohtuasjas *Del Río Prada vs. Hispaania* [Suurkoda] (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 85 jj ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni 18. detsembri 1997. aasta lisaprotokoll (*European Treaty Series* nr 167).

34 EIK 27. juuni 2006. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas Szabó vs. Rootsi (CE:ECHR:2006:0627DEC002857803). Vt seoses üleandmise konventsiooni lisaprotokolliga ka EIK otsused vastuvõetavuse kohta 27. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas *Csozászski vs. Rootsi* (CE:ECHR:2006:0627DEC002231802); 6. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas *Müller vs. Tšehhi vabariik* (CE:ECHR:2011:0906DEC004805809); ja 23. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas *Cioak vs. Poola* (CE:ECHR:2012:1023DEC000049810). Seoses muude rahvusvahelise koostöö juhtumitega vt EIK 5. juuli 2007. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas *Saccoccia vs. Austria* (CE:ECHR:2007:0705DEC006991701).

35 EIK 7. oktoobri 2008. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas *Monedero Angora vs. Hispaania* (CE:ECHR:2008:1007DEC004113805, § 2). Vt ka EIK 23. oktoobri 2012. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas *Giza vs. Poola* (CE:ECHR:2012:1023DEC000199711, §-d 30–34).

36 EIK 27. juuni 2006. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas Szabó vs. Rootsi (CE:ECHR:2006:0627DEC002857803) ja 6. septembri 2011. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas Müller vs. Tšehhi vabariik (CE:ECHR:2011:0906DEC004805809).

37 EIK 7. oktoobri 2008. aasta otsus vastuvõetavuse kohta kohtuasjas Monedero Angora vs. Hispaania (CE:ECHR:2008:1007DEC004113805, § 2).

38 3. mai 2007. aasta kohtuotsus *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, punkt 53).

102. Esiteks: lisaks seaduslikkuse põhimõtte kohaldamisala kitsale tõlgendusele toetab ka õiguskindluse põhimõtte täiendavalt raamotsuse artikli 2 lõike 2 tõlgendust, mis on välja toodud käesoleva ettepaneku punktis 91. See põhimõtte tähendab tõepoolest seda, et lisaks süütegude ja karistuste kitsalt määratletusele karistusõiguses peavad liidu õigusaktid ja riigisisised rakendusaktid olema kindlad ning õigussubjektid peavad saama nende kohaldamist ette näha, ning seda eelkõige karistusõiguse valdkonnas. Nimetatud standardi kohaldamist tuleb eriti rangelt järgida siis, kui tegemist on õigusnormidega, millega võivad kaasned tagajärjed üksikisikutele.³⁹ See ei puuduta mitte üksnes karistusõiguse materiaalõiguslikke, vaid ka menetlusnorme, nagu raamotsus, mille tulemusel võidakse tagaotsitavalt vabadus võtta.⁴⁰

103. Just selles laiemas kontekstis on õiguskindlust puudutavast kohtupraktikast tulenevalt nõutav, et liikmesriikide õigusnormid peavad olema sõnastatud ühemõtteliselt, ja seda mitte üksnes seetõttu, et puudutatud isikud saaksid selgelt ja täpselt teada, millised on nende õigused ja kohustused, vaid ka selleks, et liikmesriigi kohtud saaksid tagada nende kohaldamise. Sellist ennustamatut olukorda, mis tekiks siis, kui artikli 2 lõike 2 ebaselget sõnastust tõlgendataks nõnda, et karistuse pikkusega seotud tingimuse hindamisel asjasse puutuv õigus võib mis tahes hilisemal ajahetkel muutuda, oleks keeruline ühildada õiguskindluse põhimõttest tuleneva selguse ja etteennustatavuse nõudega.

104. Teiseks, kuigi Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses *Advocaten voor de Wereld* tõepoolest, et raamotsuse artikli 2 lõige 2 ei ole seaduslikkuse põhimõttega vastuolus, oli selle otsuse lähtekohaks see, et kuritegude ja nende eest määratavate karistuste määratlemine toimub „jätkuvalt vahistamismääruse teinud liikmesriigi“ õigusaktidega, ning nimetatud liikmesriik peab – „nagu on muu hulgas sätestatud ka raamotsuse artikli 1 lõikes 3 – [...] austama põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, nagu need on välja toodud EL artiklis 6, ning seega seaduslikkuse põhimõtet ning kuritegude ja karistuste proportsionaalsuse põhimõtet.“⁴¹ Selles sättes ette nähtud nõudeid, mis on seotud süütegude kvalifitseerimise ning nende süütegude raskusega, lähtudes vahistamismääruse teinud liikmesriigi karistusmääradest, tuleb kohaldada õiguskindluse kõrgeimast standardist lähtudes. Nendel põhineb usaldus, mida nõutakse vahistamismäärust täitvalt liikmesriigilt ja millest raamotsuse kui süsteemi edukus täielikult sõltub.

105. Viimasena nähtub Euroopa Kohtu hiljutisest kohtupraktikast, et liikmesriigid lähenevad seaduslikkuse põhimõtte kohaldamisalale erinevalt.⁴² Need erinevad lähenemisviisid võivad avaldada mõju ka sellele, kuidas nad mõistavad vabadusel, õigusel ja turvalisusel rajaneva ala valdkonnas tehtava õigusliku koostöö instrumentide – eelkõige raamotsuse – kohaldamise erinevaid tingimusi. Asjasse puutuva õigusnormi sellise tõlgenduse puhul, mille on esitanud Hispaania ja Belgia valitsus ning Procureur-Generaal (peaprokurör), tekib oht sattuda vastuollu mõne liikmesriigi seaduslikkuse põhimõtte käsitlemisega valdkonnas, kus raamotsus ise ühemõttelist vastust ei anna.⁴³

39 Vt nt 9. juuli 2015. aasta kohtuotsus *Salomie ja Oltean* (C-183/14, EU:C:2015:454, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Seaduslikkus, kui seda mõista laialt (õiguspärasuse tähenduses ja seoses õigusriigi põhimõttega), esineb Euroopa Kohtu praktikas seoses mitme faktoriga, mis ei ole seotud süütegude ja karistuste määratlusega, näiteks seoses karistuste kohaldamiseks pädevate asutustega. Vt nt 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus *Weltimmo* (C-230/14, EU:C:2015:639, punkt 56) ja 17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus *Dzivev jt* (C-310/16, EU:C:2019:30, punktid 34–35). Sellega sarnaselt on selguse ja täpsuse nõuded üldiselt kohaldatavad „õigusele“, milles sätestatakse põhiõiguste piirangud. Vt 17. detsembri 2015. aasta kohtuotsus *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832, punkt 81) ja 17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus *Dzivev jt* (C-310/16, EU:C:2019:30, punkt 40).

41 3. mai 2007. aasta kohtuotsus *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, punkt 53). Kohtujuristi kursiiv.

42 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *M.A.S. ja M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 60).

43 Sellise mitmekesisuse kohta võib leida hea näite Euroopa Nõukogu Euroopa kriminaalasjade komitee aruteludest. Arutelud selle üle, millisest ajahetkest lähtudes tuleks väljaandmisega seoses hinnata kahepoolset karistatavust, näitavad seda, et mitu liikmesriiki peavad seaduslikkuse põhimõttest tulenevalt selleks ajahetkeks süüteo aluseks olnud asjaolude asetleidmise aega, samas kui teised liikmesriigid leiavad, et selleks ajahetkeks peaks olema väljaandmistootluse tegemise aeg, et tõhustada õiguslast koostööd. Vt *Compilation of Replies to the questionnaire on the reference moment to be applied when considering double criminality as regards extradition requests*, PC-OC(2013)12Bil.Rev3, Euroopa Kriminaalasjade Komitee, kriminaalasjades tehtava koostöö Euroopa konventsioonide toimimise eksperdikomisjon, 25. november 2014.

C. Lõppmärkused

106. Olles välja pakkunud vastuse eelotsusetaotluse esitanud kohtu konkreetsele küsimusele, leian, et lisaks ettepanekule on kasulik meelde tuletada ka seda, mida see Euroopa Kohtu ette esitatud kohtuasi *ei puuduta*.

107. Esiteks võib vahistamismääruse teinud liikmesriigi kriminaalasja aluseks olevaid asjaolusid ja õiguslikku konteksti teatud tõlgenduse puhul näha nõnda, et need satuvad vastuollu põhiõigusega sõnavabadusele. Sellegipoolest ei ole Euroopa Kohtu menetluses olev kohtuasi seotud ei selliste küsimustega ega ka põhjendustega, millele tugineb süüdimõistev otsus, mille täitmist asjasse puutuva EVMiga taotletakse.

108. Teiseks ei puuduta käesolev kohtuasi raamotsuse artikli 2 lõike 2 kohaldamiseks vajaliku esimese tingimuse hindamist, nimelt seda, kas süütegu „terrorismi ülistamine ja terrorismiohvrite alandamine“, nõnda nagu see on määratletud Hispaania karistusseadustikus, on võimalik automaatselt subsumeerida „terrorismi“ alla, mis on üks artikli 2 lõikes 2 loetletud 32 süüteost.

109. Kolmandaks – käesolevas kohtuasjas esitatud küsimustele antav vastus ei mõjuta kuidagi muid tegureid, millest sõltub kõnealuse EVMi potentsiaalne edukus, näiteks üleandmise kaalumist seoses kahe teise süüteoga, millega seoses üleandmist taotletakse, või vahistamismäärust täitva õigusasutuse hinnangut sellele, kas kõnealuse kolme süüteo puhul on täidetud raamotsuse artikli 2 lõikes 4 sätestatud mõlemapoolse karistatavuse nõue.

110. Neljandaks võib meelde tuletada ka seda, et võimalike praktiliste ja süstemaatiliste tagajärgede aspektist ei saa arutelu selle kohta, kuidas teha kindlaks *vahistamismääruse teinud liikmesriigi* (ajalises plaanis) asjasse puutuvad kohaldamisele kuuluvad õigusaktid raamotsuse artikli 2 lõike 2 tähenduses, automaatselt üle kanda artikli 2 lõike 4 tõlgendamisele.⁴⁴

V. Ettepanek

111. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Hof van Beroep te Genti (Genti apellatsioonikohus, Belgia) küsimustele järgmiselt:

- 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 2 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selles artiklis sätestatud vähemalt kolme aasta pikkuse maksimaalse karistuse tingimuse hindamisel viitab see karistusõigusele, mis on vahistamismäärust teinud liikmesriigis kohaldatav konkreetsele süüteo (süütegudele), mida Euroopa vahistamismäärus puudutab.

⁴⁴ Nagu on analüüsitud käesoleva ettepaneku punktides 45–47.